

Manual för incidenthantering – förare

1. SYFTE

2. ANSVAR

2.1 Omfattning

2.2 Roller och ansvar

3. DEFINITIONER

4. ARBETSGÅNG

4.1 Riskbedömning

4.2 Beredskap

4.3 Utrustning för första hjälpen

4.4 Utbildning för ADR-förare

4.5 Övning

5. KRISGRUPP

6. ÅTGÄRDER VID OLYCKA

6.1 Allmänt

6.2 Olycka/incident

6.3 Larma SOS Alarm 112

6.4 Förhindra nya olyckor

6.5 Första hjälpen

6.6 Brand i fordon/maskin

6.7 Olyckor med personskador

6.8 Olyckor i samband med ADR-transport av farligt gods

6.9 Utsläpp till omgivande miljö

6.10 Åtgärder vid trafikolycka och inblandning i trafikolycka

6.11 Åtgärder vid haveri på fordon

6.12 Åtgärder vid haveri på ADR-fordon

6.13 Viltolycka

6.14 Hjärtstopp

6.15 Hjärtstartare

6.16 Misstänkt verksamhet

6.17 Kollegahjälpen

1. SYFTE

För att minimera omfattning av skador på person, egendom och/eller miljö är det viktigt att vi inom m4 gruppen agerar korrekt vid eventuella incidenter.

Rutinen visar hur personen som i sitt arbete kan utsättas incidenter på ett bra sätt kan/bör agera.

2. ANSVAR

2.1 Omfattning

Alla anställda i m4, delägare och deras anställda omfattas av denna rutin.

2.2 Roller och ansvar

Arbetsgivaren ansvarar för sina anställdas arbetsmiljö och säkerhet.

Det är arbetsgivarens skyldighet att tillse att verksamheten har fungerande rutiner och återkommande öva beredskap/krishantering.

Delägare ansvarar för att skyndsamt informera m4 gruppen genom transportledare eller platschef om incidenter som sker inom m4's verksamhet.

3. DEFINITIONER

- **Olycksfall** = Fysisk eller psykisk skada eller sjukdom som uppkommit under arbetstid och/eller till följd av arbete
- **Tillbud** = En händelse som hade kunnat leda till en skada eller ett olycksfall, men som slutade väl.
- **Riskobservation** = När man upptäcker ett fel, en risk eller en brist som skulle kunna leda till olycksfall eller tillbud
- **Färdolycksfall** = En olycka som inträffar på den någorlunda vanliga vägen till eller från arbetet
- **Miljö** = Olje-/dieselutsläpp, Utsläpp i luft, Utsläpp i mark, Utsläpp i vatten, Störningar, Övrigt
- **Första hjälpen**= De åtgärder som vid olycksfall och akut sjukdom omedelbart måste vidtas för att återställa och upprätthålla livsviktiga kroppsfunktioner och hindra vidare skadeutveckling. Samt de åtgärder som behöver vidtas för att så snabbt som möjligt få den skadade under medicinsk vård.
- **Krisstöd**= Det psykiska och sociala omhändertagande som behöver vidtas i samband med olyckor, akuta krissituationer och liknande allvarliga händelser som kan utlösa krisreaktioner.
- **Företagshälsovård**= Med företagshälsovård avses en oberoende expertresurs inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering.
När kompetensen inom den egna verksamheten inte räcker för arbetet med Krisstöd, skall företaget anlita företagshälsovård eller motsvarande sakkunnig hjälp utifrån.

4. ARBETSGÅNG

4.1 Riskbedömning

Incidenthanteringsrutiner ska planeras, utformas och följas upp med utgångspunkt från riskerna i den lokala verksamheten.

Detta innebär att dessa rutiner kan komma att behöva kompletteras/ändras utifrån det lokala behovet.

Se rutin 1 Systematiskt arbetsmiljöarbete

4.2 Beredskap

Det ska i alla verksamheter finnas beredskap och rutiner för första hjälpen samt krisstöd anpassade efter verksamhetens omfattning och risker.

Det är arbetsgivarens ansvar att tillse så att alla, inom m4 gruppen, känner till hur första hjälpen och krisstödet är organiserat.

4.3 Utrustning för första hjälpen

Det ska finnas första hjälpen-utrustning i tillräcklig omfattning på alla arbetsställen, i alla fordon och maskiner.

Första hjälpen-utrustningen ska vara anpassad efter riskerna i verksamheten, lättillgänglig och tydligt uppmärkt.

4.4 Utbildning för ADR-förare

Alla ADR-förare inom m4 gruppen ska utbildas inom incidenthantering/nödlägesberedskap.

I samband med introduktion av nya medarbetare ska arbetsgivaren säkerhetsställa utbildning i detta.

4.5 Övning

Övning av incidenthantering/nödläge ska ske med den intervall den lokala verksamheten bedöms behöva, lägsta intervall inom m4 gruppen är vart femte år.

Planering av övning sker i samråd mellan delägaråkerierna, platschefer, eventuella kunder och KMA-samordnare.

5. KRISGRUPP

Utifrån att m4 informerats genom transportledare eller platschef om incident/nödläge kontaktar personen som tar emot informationen om incidenten krisgruppen vid behov krisgrupp:

- Krisgrupp **ska** alltid kontaktas vid:
 - personskada som kräver läkarvård eller incident som kräver avlastningssamtal som tjänstemannen inte kan genomföra själv,

- kund/varumärkesskada som kan få allvarliga ekonomiska konsekvenser för m4 gruppen,
- annan händelse eller incident som tjänstemannen inte kan fatta beslut om.
- Krisgrupp ***kan*** alltid kontaktas:
 - vid händelse eller sakfråga som är av övergripande karaktär,
 - vid händelse där de ekonomiska konsekvenserna bedöms som betydande,
 - när tjänstemannen på annat sätt behöver råd eller bistånd.

Krisgrupp nås på telefonnummer **021-81 81 30**.

Tjänstemannen uppger att samtalet rör incidenthantering, vilken typ av incident det gäller. Därefter sakligt ange tid, plats och händelse så utförligt som möjligt. Mål är att mottagaren ska förstå hur förhållandena upplevts, vad som hänt samt hur detta hittills eventuellt åtgärdats och/eller vem som informerats och när detta skedde.

Krisgruppen kan därefter stötta i incidenthanteringen.

6. ÅTGÄRDER VID OLYCKA

6.1 Allmänt

För att minimera riskerna för att bränsle, oljor och andra kemikalier skadar den yttre miljön vid en eventuell olycka, så ska brunnstätning/tätningar och absorptionsmedel finnas vid alla fastigheter där kommunala krav finns. Absorptionsmedel ska också finnas i samtliga yrkesfordon.

Vid en allvarlig olyckshändelse vid fastighet, med fordon eller vid andra oförutsedda händelser ska chaufförer/personal efter en snabb bedömning av läget omedelbart larma SOS alarm 112, därefter sin transportledare och chef.

Vid transport av farligt gods (ADR-transport), har chauffören genom ADR-utbildning, kunskap om produkternas egenskaper. Vid transport av farligt gods ska myndigheternas rekommenderade vägval användas.

6.2 Olycka/incident

Gör alltid en första inledande bedömning av läget. Tillämpa L-ABC:

L - Livsfarligt läge

Innan du börjar hjälpa, tänk på **Livsfarligt läge**. Se dig omkring och kolla att platsen är säker. Försök ta reda på vad som har hänt. Överblicka situationen och kontrollera om det finns några potentiella faror. Varna, så att ytterligare skador kan förhindras. Försök sedan, om möjligt, att undanröja faror för den skadade och andra.

Närma dig endast olycksplatsen om du kan göra det utan risk. Om situationen inte är säker och du inte kan hjälpa utan att utsätta dig själv för fara, larma 112. Invänta sedan räddningspersonal på säkert avstånd från platsen.

A–Andning

Skapa en öppen luftväg och kontrollera om den skadade andas.

- Medvetslös som andas normalt: placera i stabilt sidoläge.
- Medvetslös som inte andas normalt: larma 112 och starta hjärt- och lungräddning, HLR.

B–Blödning

- Stoppa yttre blödning genom att hålla tryck på såret.

C–Cirkulationssvikt

- Förebygg cirkulationssvikt - låt personen ligga ned, förhindra avkylning.

Ring 112

- Ring 112 så snart du kan och situationen tillåter. Är ni flera hjälpare kan någon av er larma tidigare.

Ring transportledning/din chef

- Ring och meddela m4 gruppen/din arbetsgivare om incidenten så tidigt du bedömer möjligt.

6.3 Larma SOS Alarm 112

Mål är att mottagaren ska förstå hur förhållandena upplevts, vad som hänt samt hur detta hittills hanterats.

Larma SOS Alarm 112 och uppge:

- Vad som har hänt
- På vilken plats/adress har det skett
- Det nummer du ringer du ifrån

Utöver detta kan följande vara bra att uppge:

- Hur många som är skadade/inblandade
- Om det finns risk för brand
- Om det finns utsläpp av kemikalier eller oskadat i tankfordon eller skåp/flak

Larmoperatören kan behöva ytterligare information när hjälpen är på väg.

Behåll om möjligt kontakten med larmoperatören på SOS Alarm 112, tills räddningstjänst och/eller ambulans har anlänt.

6.4 Förhindra nya olyckor

Det är viktigt att skydda olycksområdet genom någon typ av markering/avspärning så snabbt som möjligt. Detta för att undvika nya olyckor/ökad omfattning samt skapa lugn och ro kring olycksplatsen.

Bland annat kan du:

- Undanröj livsfarligt läge, t ex genom att placera ev. eget fordon som barriär, flytta skadade från vägbanan, undanröja brand- och explosionsrisk
- Varna personer i omgivningen
- Förhindra nya olyckor genom att sätta ut varningstrianglar, i mörker eller dålig sikt även lampor
- Försök att organisera på olycksplatsen
- Se om möjligt till att någon möter upp räddningspersonal

6.5 Första hjälpen

- Prioritera vem som ska ha hjälp först. Person som är tyst, är oftast den som befinner sig i akut läge.
- Ge första hjälpen enligt L-ABC
- Stanna kvar tills räddningstjänst och/eller ambulans har anlänt
- Yrkestrafik: Kontakta transportledaren och tala om vad som har hänt, samt vilka följder det får för leveransen av det gods du transporterar

De första 5 minuterna är kritiska. Kan livräddande insatser inledas inom 5 min är chanserna stora att rädda en skadad människa.

6.6 Brand i fordon/maskin

Vid en eventuell brand i fordon/maskin ska dessa omedelbart utrymmas och alla förflytta sig till behörigt avstånd. Särskilt viktigt vid brand i fordon är att meddela SOS alarm och Räddningstjänst om gasflaskor eller annat eld/explosionsfarligt finns i fordon/last.

Den som upptäcker branden ska utöver 6.3–6.5:

- Rädda
- Släcka om det är möjligt

6.7 Olyckor med personskador

Vid en olycka med personskada ska följande punkter beaktas, utöver 6.3–6.5:

- Ansvarig chef informerar om tillämpligt/vid behov anhörig då den akuta incidenthanteringen är klar
- Ansvarig chef informerar skyddsombudet

- Ansvarig chef anmäler skyndsamt vid allvarigare tillbud/olycksfall till Arbetsmiljöverket. (AML 3.3a§)
- Ansvarig chef gör arbetsskadeanmälan till Försäkringskassan

6.8 Olyckor i samband med ADR-transport av farligt gods

Vid en olycka med personskada ska följande punkter beaktas, utöver 6.3–6.5:

- Larma så snart som möjligt jouten på tank och bulk
- Larma åkeriet
- Använd om tillämpligt flyktmask
- Utrym området

Beroende på olyckans art och den/de transporterade kemikalien/kemikalierna vidtas åtgärder som överensstämmer med leverantörens och mottagarens instruktioner om olyckor.

Informera alla inblandade parter om lastens UN nr och farliga egenskaper.

Med den verksamhet m4 gruppen har, där stora mängder kemikalier transporteras med ADR-fordon, är det extra viktigt att vara medveten om riskerna detta innebär.

Arbetsplatsolyckor med kemikalier inblandade inträffar tyvärr emellanåt. Det är därför mycket viktigt att alla förare vet hur de ska agera när incident sker.

Vid all lastning och lossning ska, utan undantag, den personliga skyddsutrustning som arbetet kräver användas.

I första hand är arbetsgivaren skyldig att genom riskbedömning bestämma om och i så fall vilken personlig skyddsutrustning som ska bäras vid ett visst arbete. På gemensamma arbetsplatser åligger det även den som är samordningsansvarig (ofta kunden) för arbetsplatsen.

Av arbetsgivare och samordningsansvarig anvisad personlig skyddsutrustning skall alltid bäras.

Specifikt för AN-transporter med het AN-lösning:

- Om förare eller annan person i anslutning till ekipaget får het AN-lösning på huden, är det mycket viktigt att nöddusch omedelbart används. Ljummet vatten ska spolat /duschas på det skadade området under mycket lång tid. Ju längre användning av nöddusch/spolning med ljummet vatten, desto bättre ur ett brännskadeperspektiv. Avbryt aldrig spolning utan sjukvårdspersonals beslut.

6.9 Utsläpp till omgivande miljö

Vid större utsläpp till omgivande miljö ska följande beaktas, utöver 6.3–6.5:

- Larma omedelbart SOS Alarm 112 och svara på deras frågor
- Vidta lämpliga åtgärder för att stoppa utflödet (absorptionsmedel, täcklock för brunnar etc.)
- Meddela transportledare
- Dokumentera vilken trolig kemikalie det rör sig om
- Dokumentera utsläppet med foto

Alla störningar och haverier som påverkar den yttre miljön ska sedan rapporteras enligt processbeskrivning Incidenter, arbetsskador och tillbud samt till aktuell kommun

På enklaste sätt görs detta genom att arbetsgivaren/m4 skickar en PDF av din egen miljörapport i TRIA

6.10 Åtgärder vid trafikolycka och inblandning i trafikolycka

Vid en trafikolycka gäller följande, utöver 6.3–6.5:

- Varna medtrafikanter

Tänk på den egna säkerheten!

- Kontakta din transportledare/chef
- Vid allvarligare olyckor kontaktas m4 gruppens Krisgrupp

Efter akutskedet:

- Gör om tillämpligt polisanmälan
- Gör en egen utredning av olyckan och fyll i skadeanmälan
- Dokumentera i TRIA
- Diskutera inte olyckan med utomstående, hänvisa till polis och försäkringsbolag som får avgöra vem som är vållande
- Anteckna namn och telefonnummer på alla vittnen
- Städa upp så gott det går innan du lämnar olycksplatsen
- Kontakta vid behov markägare, vägmästare, jakträttsinnehavare eller andra berörda via polisen
- Vid behov av avlastande samtal kan Kollegahjälpen 020-59 60 00 kontaktas

6.11 Åtgärder vid haveri på fordon

Vid haveri/nödstopp/olycka (t ex motorstopp, punka, brand, utsläpp) gäller följande, utöver 6.3–6.5:

- Stanna fordonet, om möjligt utanför vägkanten och helst på p-ficka eller liknande (bort från trafik i största möjliga utsträckning)
- Sätt ut varningstriangel 100m bakom fordonet, om stopp vid vägkant

- Undersök orsaken till haveriet
- Ring bärgare eller annan hjälp

Om haveri/nödstopp inträffar på plats som utgör särskild fara t ex enfilig sträcka av 2/1-väg:

- Larma omedelbart SOS Alarm 112 och svara på deras frågor
- Försök att flytta fordonet utanför vägen, eller så långt ut i kanten som möjligt
- Se till att alla passagerare lämnar fordonet och sätter sig i säkerhet så långt från vägen som möjligt, för undvikande av skada vid påkörningsolycka, tills hjälp anlant
- Sätt ut varningstriangel 100m bakom fordonet, om stopp vid väggkant

Tänk på den egna säkerheten!

Vid mindre utsläpp (bränsle, olja, spolar- och kylarvätska) till omgivande miljö ska följande beaktas:

- Vidta lämpliga åtgärder för att stoppa utflödet (absorptionsmedel)
- Bärgare tar i normalfallet hand om utsläpp
- Om inte bärgare kommer till platsen, kontakta Ragn Sells eller annan saneringsfirma för att ta hand om utsläpp

Vid större utsläpp till omgivande miljö ska följande beaktas:

- Larma SOS Alarm 112
- Vidta lämpliga åtgärder för att stoppa utflödet (absorptionsmedel, brunnstätningar etc.)
- Informera räddningstjänsten om behovet av sanering, vilket de ombesörjer

6.12 Åtgärder vid haveri på ADR-fordon

Vid haveri/nödstopp/olycka (t ex motorstopp, punktering, brand, utsläpp) på ADR-fordon gäller följande, utöver 6.3–6.5 och 6.11.

Informera alla inblandade parter om lastens UN nr och farliga egenskaper.

Andra parter kan vara:

- Bärgare
- Fordonsverkstad
- Däckverkstad
- Verkstadspersonal
- Servicepersonal
- Annan personal som utför åtgärder på fordon

AN/ANS: Vid service och åtgärd på verkstad ska ALLTID fordonets tankar vara rengjorda.

Om skyltat fordon med fyllda AN/ANS-tankar måste in på verkstad för reparation eller annan åtgärd, får inga andra fordon finnas inne i särskilt avskild del av verkstaden. Endast personal

som arbetar med fordonet får finnas i den avskilda delen. Förare ska följa verkstadens anvisningar för ADR-fordon.

Tänk på den egna och andras säkerhet!

6.13 Viltolycka

Vid viltolycka gäller följande, utöver 6.3–6.5:

Enligt § 26 i Jaktlagen och § 40 i Jaktförordningen måste en sammanstötning mellan motorfordon och björn, varg, järv, lodjur, älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår och örn rapporteras till polisen även om djuret inte är synbarligen skadat. Platsen för sammanstötningen måste också markeras.

Att inte anmäla en sammanstötning är belagt med bötesstraff.

Det vilt som du har kolliderat med kan antingen ligga dött på plats eller ha gått vidare mer eller mindre skadat. Skadat och trafikdödat vilt ska omhändertas.

- Placera ut varningstriangel så att inte fler olyckor händer.
- Markera alltid olycksplatsen så att jägare med eftersökshund kan hitta platsen.
- Markeringsremsor ska finnas i alla fordon.
- Ring 112 och anmäl olyckan.
- Även om viltet ligger dött på platsen ska markering ske som information till andra trafikanter att olyckan är anmäld till polisen.
- Häng upp markeringsremsan på den sida av vägen som viltet försvann efter kollisionen.
- Vid kollision med vildsvin, björn, varg och lodjur placeras markeringsremsan cirka 100 meter från olycksplatsen. Informera polisen om detta.
- Om möjligt avlägsna döda djur från vägbanan, men tänk på din egen säkerhet.
- Försök inte att själv göra ett eftersök, djurets lidande kan förvärras.
- Försök inte att själv avliva det skadade djuret om du inte har den kunskapen.
- Om du har kört på en hund, försök aldrig att avliva den, låt veterinär avgöra.

Vid anmälan till polisen ska du förutom sedvanliga person- och fordonsuppgifter tala om:

- Olycksplatsen - vägnummer, ort, kännemärke.
- Hur olycksplatsen är markerad - markeringsremsa, plastkasse etc.
- Viltslag - rådjur, älg, vildsvin.....
- Viltets flyktväg - i vilken riktning djuret försvann.
- Detaljerad väg-/platsbeskrivning för olyckan, gärna en GPS-position eller om det är möjligt, nollställ bilens trippmätare och kör till en plats där du känner igen dig (exv. vägkorsning, kyrka, rastplats) och läs av trippmätaren. Det förekommer tyvärr mycket ofta att platsangivelsen är felaktig vilket ofta leder till att ett skadat djur ligger länge och plågas.
- Ett bra sätt att veta var man befinner sig är att läsa av koordinaterna i Nationella Viltolycksrådets app som finns för nedladdning till Iphone och Android.

För de människor som arbetar med eftersök av trafikskadat vilt är dina uppgifter som trafikant mycket viktiga för att ett bra eftersök ska kunna genomföras och ett svårt skadat djur ska slippa ett långt lidande.

Vid kollision med övriga viltslag, utöver de ovan nämnda, gäller inte någon formell anmälningsplikt till polisen. Om man har kolliderat med ett mindre djur ska man se till att djuret blir avlivat och om möjligt avlägsnat från vägbanan, men som tidigare nämnts:

Tänk på den egna säkerheten!

6.14 Hjärtstopp

Varje dag drabbas ungefär 27 personer av hjärtstopp i Sverige. En av dem överlever. Det är alltså ca 10 000 människor per år i Sverige som får plötsligt hjärtstopp utanför sjukhus, bara ca 500 av dem klarar sig.

Plötsligt hjärtstopp innebär helt enkelt att hjärtat slutar slå. Ett hjärtstopp kan ske av flera olika anledningar där hjärtinfarkt är den vanligaste. Om ingen behandling ges inom några minuter kommer detta tillstånd att leda till döden.

Tumregel: Utan behandling eller hjärtstartare ökar dödlighet vid hjärtstopp med ca 10% per minut.

När någon drabbas av plötsligt hjärtstopp måste denne få hjälp så fort som möjligt. Användning av en hjärtstartare är tillsammans med hjärtlungräddning den viktigaste åtgärden.

- Det första du måste göra om du misstänker att någon i din närhet drabbats av ett plötsligt hjärtstopp är att snabbt kalla på hjälp.
- Ring först och främst 112 för att kalla på ambulans. Du måste också försöka att få hjälp av de personer du har i kring dig.

Den som drabbats av plötsligt hjärtstopp måste snabbt få hjärt- och lungräddning. Hjärt- och lungräddning innebär att du med rytmiska nedtryckningar av personens bröstorg (bröstkompressioner) upprätthåller den cirkulation som är nödvändig för kroppen och att du med konstgjord andning syresätter blodet som cirkuleras.

När du larmat 112 och de förstått att det rör sig om ett hjärtstopp kommer du via telefonen att få instruktioner av larmoperatören i hur du utför hjärt- och lungräddning.

Korrekt utförd hjärt- och lungräddning är av yttersta vikt för den drabbades överlevnad. Finns det en hjärtstartare i närheten ökar detta ytterligare chanserna för den drabbade att överleva.

6.15 Hjärtstartare

En hjärtstartare är enkelt uttryckt en maskin som känner av hjärtverksamheten hos en människa och om det är nödvändigt, kan leverera en strömstöt mot hjärtat för att få hjärtat

att slå normalt igen.

Hjärtstartare är i stort sett självinstruerande och hjälper och vägleder användaren genom de olika moment som ska ske. Det finns ett flertal olika hjärtstartarmodeller på marknaden men de har närmast samma funktioner och ser förhållandevis lika ut.

Vem som helst kan använda en hjärtstartare för att försöka rädda livet på någon som drabbats av ett hjärtstopp.

Se närmaste hjärtstartare: www.hjartstartarregistret.se

6.16 Misstänkt verksamhet

Vid transporter av gods/farligt gods, fast eller flytande, där godset utgör någon form av stöldbegärlig beståndsdel med hög riskpotential, är det extra viktigt att föraren är utbildad och uppmärksam för att upptäcka misstänkt verksamhet.

Rutiner för att minska risken för kränkningar av skyddet under transport:

- Före avfärd meddelas till transportledning beräknad ankomst till lossningsplats.
- Vid oförutsedda stopp så som reparationer, punktering ska transportledning omedelbart underrättas om förseningen. Transportledningen meddelar kund/mottagare.
- Efter lossning återrapporteras att lossningen är utförd.
- Övernattning samt raster ska vara på övervakad eller för ADR fordon godkänd uppställningsplats.
- Rekommenderad färdväg ska användas.
- Eventuella färdplaner görs upp efter samråd med kund efter gällande lagstiftning.

Om föraren uppmärksammar misstänkt verksamhet/beteende ska denne så snabbt som möjligt:

- Larma 112
- Underrätta åkeriet
- Underrätta transportledningen (transportledningen underrättar kunden)

6.17 Kollegahjälpen

Efter en händelse, som kan vara t.ex. en trafikolycka, rån eller överfall mot chaufförer, finns det en möjlighet för föraren själv eller anhörig/arbetsgivare/arbetskamrat el dyl., att ta kontakt med Kollegahjälpen.

Kollegahjälpen nås på 020-59 60 00. Telefonnumret går till ett speciellt telefonnummer hos SOS Alarm.

Kollegahjälpen som skapats av Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) och Sveriges Åkeriföretag (SÅ) är ett nätverk av särskilt utbildade åkeriföretagare och lastbilsförare som hjälper kollegor som råkat ut för olyckor, rån eller överfall.